

aantoont hoe Bentham vanuit zijn juridische ficties in feite een rechtstheorie als fictie creëert. J. Florence gaat in op de psychologische aspecten van Benthams theorie. Dit aspect is niet onbelangrijk, aangezien Bentham in feite een morele utilitariteitstheorie heeft uitgewerkt en hij ervan uitgaat dat de morele aritmetiek van het individu kan gelijkgesteld worden aan die van de gemeenschap. E. Cousin wijdt van zijn kant een bijdrage aan de sociale logica van de deontologie bij Bentham.

Hoe verhouden zich economische wetten en juridische regels vanuit Benthams kennistheoretisch oogpunt? Daarop formuleren L. Moens en P.P. van Ge-huchten in een goed uitgespitte bijdrage een antwoord. Bentham was tevens — hoe kon het ook anders in de tijd van de Franse Revolutie — actief op het terrein van het publiek recht en had tal van ideeën over de werking van de klassiek-liberale democratie. H. Dumont behandelt dit punt aan de hand van enkele beschouwingen over het meerderheidsprincipe. Hoe en in welke mate de burgerlijke meerderheid zich inliet en moest inlaten met het armoedevraagstuk en hoe die armoede zelf een utilitaire functie vervulde staat centraal in het betoog van F. Tanghe.

Tot slot een paar boeiende bijdragen over het positief recht in Benthams rechtsvisie. J. Gillardin heeft het over de basisprincipes van het Burgerlijk Wetboek; F. Tulkens doet hetzelfde voor wat het strafrecht betreft.

M. Van de Kerchove rondt af met een synthetisch, analytisch artikel over de decriminalisering en depenalisering in Benthams denken. Door de beperkingen van het strafrecht en het strafrechtssysteem, ingebouwd in Benthams constructie — vooral in zijn kritische houding t.a.v. het juridisch moralisme — te onderlijnen, heeft hij perfect de actualiteit van zijn denken weten te belichten.

Op een moment dat de strafrechtstheorie en -politiek grondig in vraag worden gesteld en mee zijn betrokken in het debat over privatisering en deregulering — waarbij ten rechte en ten onrechte wordt verwezen naar het klassiek liberalisme en de klassieke juridische school — is de lectuur van deze schitterende reader werkelijk verhelderend en inspirerend.

J. Vervaele

‘Malades mentaux: patients ou sujets de droit’, o.l.v. J. Gillardin, Brussel, Publications des Facultés universitaires Saint-Louis, 1985.

De Belgische wetgeving op geesteszieken is sterk verouderd, steekt vol hiaten en heeft weinig oog voor de bescherming van de rechten van de patiënt. Nochtans is het juridisch beschikbaar materiaal, dat tevens bruikbaar is voor de mensen in de praktijk, eerder schaars te noemen. Aan die behoefte wou de rechtsfaculteit van de Facultés universitaires Saint-Louis tegemoetkomen via het organiseren van een studiedag en een aantal recyclagedagen, specifiek gericht naar een juridisch publiek en mensen die dagelijks worden geconfronteerd met de problematiek. Dit boek is het resultaat van dit opzet.

Het boek behandelt de thematiek vanuit een brede waaier aan perspectieven, wat de analyse uitermate verrijkt. Zo komen de collocatie (L. Cassiers), de juridische situatie van de dwangopname (M. van de Kerchove), de limieten van de psychiatrische interventie (L. Verhaegen), de verhouding tussen recht en

psychiatrie (R. Franck) en de interventie van het O.M. in de verdediging van de rechten van de gecolloceerden (F. Poelman) aan bod.

Daarnaast bevat het boek een aantal uitvoerige artikelen, die tot doel hebben de lezer wegwijs te maken in de juridische reglementering en rechtspraak inzake een aantal aspecten. Zo behandelt R. Meert van de Put het medisch attest, de relaties tussen patiënt en verzorger en de verantwoordelijkheid van de instelling (cf. persoonlijke integriteit, toegang tot het medisch dossier, beroepsgeheim,...). G. Benoit van zijn kant gaat in op de collocatie en het huisarrest en het desbetreffend rechterlijk handelen en optreden van de vrederechters. De omstandigste bijdrage, van de hand van G. Rommel, wordt gewijd aan een uiterst belangrijk aspect dat in het verleden nogal werd onderbelicht: de juridische handelingsbekwaamheid van zieken en geestelijk gestoorde patiënten. Niet alleen de diverse statuten van handelingsonbekwaamheid worden hier nauwkeurig uiteengezet, maar tevens de desbetreffende gerechtelijke procedures en de gevolgen op het vlak van patrimoniale, familiale en politieke rechten.

Alles bij elkaar een boek dus dat op een boeiende manier tegemoet komt aan een leemte in de markt.

J. Vervaele

Tak, P. en Van Kalmthout, A., 'Dienstverlening en sanctiestelsels, Denemarken, Zweden, Noorwegen, Frankrijk en Duitsland, Den Haag, Ministerie van Justitie, 1985, 237 p., fl. 42, 50.

Deze studie is geschreven in opdracht van het Nederlandse Ministerie van Justitie ter voorbereiding van een wetsontwerp op de sanctie van onbetaalde arbeid. Na een korte inleiding (p. 1-5) wordt achtereenvolgens de dienstverlening te Denemarken, Zweden, Noorwegen, Frankrijk en Duitsland behandeld. Bij de bespreking van elk land wordt eerst een inleiding gegeven, waarin een kort overzicht van de bestaande strafrechtelijke sancties wordt geboden. Vervolgens wordt in een eerste hoofdstuk de invoering van de dienstverlening als sanctie in het betrokken land historisch gesitueerd. Een tweede hoofdstuk is meestal aan het juridisch kader van de dienstverlening gewijd (toepassingsvoorwaarden e.d.) en het derde hoofdstuk gaat dan dieper in op de toepassing van de dienstverlening in de praktijk.

Uit het woord vooraf blijkt dat de auteurs na het afsluiten van het literatuuronderzoek in de eerste helft van 1984, in de betrokken landen deskundigen in zake dienstverlening hebben bezocht en hun interviews hebben afgenomen. De waarde van het onderzoek van Tak en Van Kalmthout is vooral dat men voor de besproken landen niet slechts de wettelijke regeling van de dienstverlening — zo deze bestaat — weergeeft, maar ook veel aandacht besteedt aan de toepassing daarvan in de praktijk. Het spreekt voor zich dat deze informatie met voorzichtigheid benaderd dient te worden, daar de toepassing van de dienstverlening als alternatieve sanctie nog te jong is om op grond van deze korte ervaring definitieve conclusies te kunnen opleveren.

Van de behandelde Scandinavische landen (Denemarken, Zweden en Noorwegen) boeit het verhaal over Zweden in het bijzonder, daar in dat land, als enige